

**Onderzoek naar de werkwijze bij
matching door de Stichting Afrika bij
interlandelijke adoptie**

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Hoofdstuk 1 Het onderzoek.....	7
Inleiding	7
Probleemstelling	8
Werkwijze	8
Bronnen	9
Rapportage.....	9
Hoofdstuk 2 De resultaten van het onderzoek bij de Stichting_Afrika en de conclusies.....	11
Inleiding	11
Het belang van het kind.....	11
Nader onderzoek	14
Het proces van matching.....	15
Het voorstel aan de aspirant adoptiefouders.....	19
Aanvullende informatie van Stichting Afrika in het interview	20
Hoofdstuk 3 Beantwoorden van de onderzoeksvragen en conclusie.....	21
Inwinnen informatie	21
Controleren van de informatie	21
Tegen elkaar afzetten van informatie	21
Evaluatie.....	22
Het belang van het kind.....	22
Doet Stichting Afrika bij matching wat zij zegt te doen?	22
Eindconclusie	23
Hoofdstuk 4 Aanbevelingen.....	25
Bijlage 1 Toetsingskader.....	27
Toetsingskader matching bij interlandelijke adoptie.....	27

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg heeft op verzoek van het Ministerie van Justitie onderzoek verricht naar de werkwijze van de vergunninghouders interlandelijke adoptie. De inspectie heeft zich in het onderzoek gericht op de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching. De inspectie heeft de werkwijze van de vergunninghouders tevens getoetst aan de eisen van de Wet Opnemings Buitenlandse Kinderen ter Adoptie (Wobka), het Protocol werkwijze bureau centrale autoriteit (verder het Protocol) en de richtlijnen voor een ethisch verantwoorde adoptiepraktijk van de International Social Service (ISS).

De vraagstelling voor het toezicht is als volgt geformuleerd: *Wat is de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching van adoptiefkind en aspirant adoptief ouders? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?*

Op 9 augustus 2005 heeft de inspectie onderzoek verricht bij Stichting Afrika, een vergunninghouder die alleen bemiddelt in Ethiopië. De inspectie heeft de beleidsstukken van Stichting Afrika bestudeerd, een zestal dossiers getoetst en een gesprek gevoerd met 2 medewerkers en 2 bestuursleden.

Op grond hiervan is het volgende beeld naar voren gekomen:

Het belang van het kind bij interlandelijke adoptie is in het beleid van Stichting Afrika als volgt vastgelegd: voor adoptie in Nederland komen in aanmerking kinderen van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zij in Ethiopië geen kans hebben op een menswaardig bestaan. Dit principe is leidend bij de bemiddeling van kinderen uit Ethiopië voor adoptie in Nederland.

St. Afrika is van mening dat de kans op een gezonde ingroei in een adoptief gezin de meeste kans van slagen heeft als het kind geestelijk en lichamelijk volwaardig kan functioneren is en niet HIV positief is.

Van het kind is altijd medische informatie beschikbaar, de voor adoptie beschikbare kinderen worden tweemaal medisch onderzocht (inclusief de bloedtesten). De kwaliteit van deze onderzoeken wordt steekproefsgewijs getoetst door een Nederlandse arts.

De voor de matching beschikbare informatie over de achtergrond van de kinderen is beperkt. De kwaliteit en de omvang van de informatie verschilt per kindertehuis.

De informatie over de aspirant adoptiefouders komt uit het Raadsrapport en het intakegesprek. Het komt een enkele keer voor dat er aanvullende informatie nodig wordt geacht. Hier zijn geen criteria voor vastgelegd. De gegevens over de aspirant adoptief ouders worden beoordeeld in het licht van het belang van een eventueel kind.

De matching vindt plaats op volgorde van aankomst van de papieren van aspirant adoptiefouders in Ethiopië. In het interview werd duidelijk dat de leeftijd van het kind als feitelijk matchingscriterium wordt gehanteerd.

Stichting Afrika is een vrijwilligersorganisatie met een executief bestuur. Dit houdt in dat het bestuur bij de besluitvorming rond de casuïstiek betrokken kan worden en hier eindverantwoordelijk voor is. De matching vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het bestuur, door de administratief medewerkers en in overleg met de Ethiopische contactpersoon. Indien daar redenen toe zijn is er overleg met de orthopedagoog uit het bestuur.

De inspectie is van mening dat Stichting Afrika werkt conform de in het eigen kwaliteitshandboek vastgestelde werkprocedures.

Stichting Afrika voldoet niet volledig aan wat de inspectie op grond van de wet- en regelgeving en ISS-richtlijnen had verwacht aan te treffen, met name op de volgende punten:

- De beschrijving hoe een goede en optimale match van adoptief kind en aspirant adoptiefouders tot stand komt
- er wordt gematcht op te beperkte informatie over het kind,
- er wordt gewerkt met niet specifiek hiervoor opgeleide medewerkers en de besluitvorming geschiedt door een individuele medewerker

De inspectie verwacht dat de vergunninghouders een concrete inhoudelijke invulling geven aan de eisen die worden gesteld in wet en regelgeving.

De praktijk is gebaat bij transparantie. Vage algemene regels kunnen gemakkelijk leiden tot een ad hoc aanpak met het risico van willekeur.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding, de probleemstelling en de werkwijze van dit onderzoek beschreven.

In hoofdstuk 2 zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen volgens een indeling die is gerelateerd aan de verwachtingen die de inspectie in haar toetsingskader heeft geformuleerd.

In hoofdstuk 3 wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en een eindconclusie geformuleerd.

Geëindigd wordt in hoofdstuk 4 met aanbevelingen aan de vergunninghouder.

Hoofdstuk 1 Het onderzoek

Inleiding

Het ministerie van Justitie verleent vergunning aan rechtspersonen om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie. Er worden door het ministerie van Justitie in een Protocol¹ eisen gesteld aan deze rechtspersonen, die ervoor moeten zorgen dat de adoptie plaatsvindt volgens bepaalde uitgangspunten en met waarborgen wordt omgeven. De vergunningen die het ministerie van Justitie heeft verleend om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie moeten bij zes van de zeven vergunninghouders vóór 1 oktober 2005 worden verlengd².

Met het oog hierop heeft het ministerie de inspectie verzocht te onderzoeken bij deze 6 vergunninghouders of zij in de praktijk doen wat zij zeggen dat zij doen.

Met Justitie is afgesproken dat de inspectie zich in het onderzoek meer specifiek richt op de werkwijze van de vergunninghouders bij matching. Tijdens de workshop "Criteria waaraan elke adoptie moet voldoen" op de werkconferentie interlandelijke adoptie, op 9 december 2004 is naar voren gekomen dat het belang van matching door iedereen wordt onderschreven, maar dat de invulling niet eenvoudig wordt gevonden.

Eén van de eisen die het Protocol stelt is dat de vergunninghouder door middel van matching voor het te adopteren kind de juiste adoptiefouder(s) zal proberen te vinden, met gebruikmaking van alle voorhanden informatie omtrent de identiteit, het karakter, de aanleg en de persoonlijke achtergronden, gezinssituatie en medisch verleden, sociale milieu en de levensomstandigheden van zowel de aspirant-adoptiefouders als het voor adoptie en plaatsing beschikbare kind.³ Daar waar de matching door autoriteiten of instanties in het buitenland geschiedt, draagt de vergunninghouder de verantwoordelijkheid toe te zien op een zorgvuldige uitvoering van de buitenlandse matching. Interlandelijke adoptie heeft voor het adoptiefkind vergaande consequenties. De contacten met de eigen familie en omgeving worden verbroken. Het kind gaat naar een ander, meestal ver, land met een heel andere taal en cultuur en andere mensen. Het is daarom voor het kind van groot belang dat de matching met de adoptiefouders succesvol is. Loopt de adoptie mis, dan kan het kind niet terug naar het land van herkomst.

Dat het belang van het kind bij interlandelijke adoptie voorop dient te staan, was een belangrijke conclusie in het evaluatieonderzoek Wobka van van Montfoort(juli 2004) en is door de minister van Justitie in februari 2005⁴ als uitgangspunt geformuleerd.

---

¹ Protocol Werkwijze Bureau Centrale autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die verlenging.

² Bij de Nederlandse Adoptie Stichting is reeds in april 2005 een evaluatieonderzoek uitgevoerd, waarbij het gegeven dat de geldigheid van de vergunning van deze stichting op 1 december 2005 afloopt, is meegenomen.

³ Zie Hoofdstuk IV artikel 2 sub f en g van het Protocol Werkwijze Bureau Centrale autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die verlenging.

⁴ Bief van de minister van Justitie aan de Tweede kamer dd 21 februari 2005

Probleemstelling

De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het toezicht geformuleerd:

Wat is de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching van adoptiefkind en aspirant adoptiefouders? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?

De vraagstelling is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

- inwinnen informatie: weten de vergunninghouders welke informatie zij nodig hebben om te matchen en verzamelen zij deze?
- controleren van de informatie: hoe weten de vergunninghouders of de ingewonnen informatie volledig is en klopt, en hoe controleren zij de informatie? Hoe gaan vergunninghouders om met de situatie wanneer blijkt dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is?
- tegen elkaar afzetten van informatie over kind en ouders: hoe wordt gematcht, hoe komen de vergunninghouders tot een keuze? Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door de vergunninghouders?
- evaluatie: is er een evaluatie van de matching en hoe worden de resultaten van de evaluatie gebruikt ter controle en bij eventuele bijsturing van het matchingsproces?

Daar waar sprake is van matching in het buitenland zullen de vragen met betrekking tot informeren, controleren en matchen zich vooral toespitsen op de verantwoordelijkheid van de vergunninghouder m.b.t. de controle dat de matching plaatsvindt op een wijze die overeenkomt met de bedoeling van het protocol, waarbij het belang van het kind voorop staat.

Werkwijze

Toetsingskader en instrumenten

Vóór de uitvoering van het onderzoek heeft de inspectie een toetsingskader opgesteld (zie bijlage 1). Dit toetsingskader is gebaseerd op de Wet Opnemings Buitenlandse Kinderen ter Adoptie (Wobka) en Het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit (verder Protocol) en formuleert een aantal randvoorwaarden om te komen tot een behoorlijke matching. Er bestaan geen op schrift gestelde inhoudelijke criteria waaraan een behoorlijke matching zou moeten voldoen. Wel bestaan er richtlijnen voor een ethisch verantwoorde praktijk van interlandelijke adoptie van International Social Service (ISS⁵). De inspectie heeft deze richtlijnen als maatschappelijk gewenste normen in het toetsingskader opgenomen. In het onderzoek is de inspectie nagegaan in hoeverre de vergunninghouders invulling geven aan de wettelijke eisen van de Wobka en het Protocol en aan de randvoorwaarden verwoord in de richtlijnen van het ISS.

Op grond van het toetsingskader zijn vragenlijsten opgesteld voor de beleidstoets, de dossiertoets en een interview met de vergunninghouders.

---

⁵ Samengesteld in 1999 door de ISS t.b.v. het netwerk van hun International Resource Centre for the protection of children in adoption, om ethische gronden te definiëren en enkele richtlijnen toe te voegen voor een ethisch verantwoorde praktijk, gebaseerd op het internationale verdrag inzake de rechten van het kind (1989) en het Haags Adoptieverdrag (1983). ISS is een internationaal instituut van hoger onderwijs op het gebied van sociale en economische veranderingen met een focus op ontwikkelingsprocessen. ISS werd 50 jaar geleden opgericht door de Nederlandse universiteiten, ter ondersteuning en deskundigheidsbevordering van professionals met name in ontwikkelingslanden.

Bronnen

De *beleidsinformatie* betrof de inspectie uit de stukken die door de vergunninghouders in verband met het verlengen van de vergunning naar het ministerie van Justitie waren gestuurd.

De vergunninghouders ontvingen voorafgaand aan het onderzoek het toetsingskader en de interviewvragen. Tevens werd aangegeven welke landen bij de *dossiertoets* betrokken zouden worden. De keuze voor de landen die in het onderzoek zijn betrokken maakte de inspectie op grond van de volgende overwegingen:

- in de landen die het Haags Adoptie Verdrag niet hebben ondertekend is er minder controle op de adoptiepraktijk in het zendende land.
- zoveel mogelijk dezelfde landen bij de verschillende vergunninghouders onderzoeken, met het oog op een onderlinge vergelijkbaarheid.

Per vergunninghouder zijn, waar mogelijk, drie landen bij het onderzoek betrokken. Bij Wereldkinderen, de grootste vergunninghouder, zijn vier landen in het onderzoek betrokken. Bij vergunninghouders die in één land bemiddelen, was het uitgangspunt om zes dossiers te onderzoeken. Het betrof steeds afgeronde dossiers uit de periode juni 2004-juni 2005.

Het interview vond plaats na de beleids- en dossiertoets en bestond uit vragen naar aanleiding van deze toetsen en vragen naar de feitelijke gang van zaken bij matching.

Rapportage

De inspectie heeft in dit rapport de bevindingen van het onderzoek gerangschikt aan de hand van de verwachtingen in het toetsingskader, de onderzoeksvragen beantwoord en aanbevelingen gedaan. De inspectie heeft aan de vergunninghouders gevraagd of het conceptrapport volgens hen feitelijk onjuistheden bevatte. Vervolgens heeft de inspectie het rapport vastgesteld. Het rapport is aangeboden aan het ministerie van Justitie.

Hoofdstuk 2 De resultaten van het onderzoek bij de Stichting

Afrika en de conclusies

Inleiding

De Inspectie jeugdzorg heeft van de Stichting Afrika de volgende beleidsdocumenten onderzocht: de op schrift gestelde werkwijze van Stichting Afrika inzake de bemiddeling van een kind voor buitenlandse adoptie en dan met name het deel dat gaat over de matching, het kwaliteitshandboek en de beschrijving van de organisatiestructuur.

Stichting Afrika bemiddelt alleen in Ethiopië. De inspectie heeft in het onderzoek 6 dossiers van Stichting Afrika onderzocht. Het betrof steeds afgeronde dossiers uit de periode juni 2004-juni 2005.

Op 9 augustus 2005 heeft de Inspectie het onderzoek met betrekking tot de Stichting Afrika in Lochem uitgevoerd. De Inspectie ontmoette een plezierige sfeer en openheid ten aanzien van het onderzoek en de vragen. Het gesprek vond plaats met twee bestuursleden en twee administratieve medewerkers.

Bij de dossiertoets waren de administratief medewerkers behulpzaam in het wegwijs maken in de dossiers, die er overigens geordend en compleet uitzagen.

De resultaten van het onderzoek zijn hieronder gerelateerd aan de verwachtingen die de inspectie in het toetsingskader heeft geformuleerd.

Het belang van het kind

Verwachtingen van de inspectie

ten aanzien van de invulling van het belang van het kind en wat nodig is voor de matching.

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. welke invulling de vergunninghouder geeft aan 'het belang van het kind';
2. welke informatie de vergunninghouder nodig heeft om te bepalen welke aspirant ouders de juiste zijn voor het kind;
3. op welke wijze de vergunninghouder de gegevens van het kind en de aspirant ouders combineert;
4. in welke gevallen een match niet in het belang van het kind is;
5. in welke gevallen er twijfel is of een match in het belang van het kind is.

De inspectie verwacht in de *dossiers* informatie aan te treffen:

1. over het kind en de aspirant ouders;
  - omtrent identiteit, karakter, aanleg en persoonlijke achtergronden, gezinssituatie, medisch verleden, sociaal milieu en levensomstandigheden;
2. Afwegingen waaruit duidelijk blijkt hoe deze gegevens met elkaar zijn gecombineerd en zijn gewogen;
3. Een conclusie die logisch volgt uit deze afwegingen omtrent de mate waarin kind en ouders matchen.

Bevindingen beleid

In de beleidsstukken van de Stichting Afrika is het belang van het kind als volgt geformuleerd: voor adoptie in Nederland komen in aanmerking kinderen van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zij in Ethiopië geen kans hebben op een menswaardig bestaan.

De informatie die St. Afrika nodig heeft over de aspirant adoptiefouders staat vermeld in de overeenkomst die zij gesloten heeft met de Ethiopische overheid. Hierin staan de eisen die door Ethiopië worden gesteld aan aspirant adoptiefouders. In de beleidsstukken zijn geen nadere eisen van de Stichting zelf aangetroffen.

Bij de matching stelt de stichting als eis dat het kind wordt geplaatst als het qua leeftijd voldoet aan de Nederlandse wettelijke eisen, de gezondheid van het kind goed is en de resultaten van de bloedtests in orde zijn. De volgorde van de aankomst van de papieren van de aspirant adoptiefouders in Ethiopië is leidend bij de matching.

Er is geen beleid aangetroffen in welke gevallen een match niet in het belang van het kind is en wanneer twijfel bestaat over dit belang.

Bevindingen dossiers

In de 6 onderzochte dossiers is informatie beschikbaar over de medische toestand van het kind en de bloedtestresultaten, het geslacht, de (geschatte) leeftijd en een korte omschrijving van de reden waarom het kind beschikbaar is voor adoptie (te vondeling gelegd, afgestaan). Per kind zijn twee in tijd gespreide medische onderzoeken aangetroffen. De sociale en achtergrondrapportage over de kinderen is summier, het betrof veelal te vondeling gelegde of op jonge leeftijd achtergelaten kinderen. In alle dossiers is de volgende informatie over aspirant adoptiefouders aangetroffen: het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming en een intakeformulier met aandachtspunten. In de dossiers zijn geen afwegingen aangetroffen waaruit blijkt hoe de gegevens van kind en ouders met elkaar zijn gecombineerd en er is geen conclusie aangetroffen over de mate waarin ouders en kind matchen.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het gesprek werd verteld wat het doel van Stichting Afrika is, namelijk het geven van hulp aan kinderen in Ethiopië, dmv projecthulp en adoptie. Alleen die kinderen worden bemiddeld van wie de Ethiopische overheid heeft aangegeven dat er geen mogelijkheden voor het kind in Ethiopië zelf zijn. Het belang van het kind is gelegen in een zo goed mogelijke ingroei van een kind in het adoptief gezin. Belangrijke basisvoorwaarden hiervoor zijn vlg. St. Afrika dat het kind geen niet operabele handicap heeft, niet HIV positief is of geestelijk geretardeerd.

De matching verloopt in grote lijnen als volgt. De Ethiopische overheid bepaalt welke kinderen voor adoptie in aanmerking komen, de kindertehuizen bepalen welke kinderen aan welke bemiddelingsorganisatie worden toebedeeld. Stichting Afrika krijgt uit Ethiopië een lijst met kinderen die voor bemiddeling ter adoptie door St. Afrika beschikbaar zijn.

Bij de matching is de volgorde van binnenkomst in Ethiopië van de vereiste papieren van de aanvragers leidend. Getoetst wordt of voldaan wordt aan de door Nederland wettelijk vastgelegde leeftijdseisen en aan de wensen van aspirant adoptiefouders met betrekking tot het adoptiefkind. Deze toets vindt plaats in Nederland (door de administratief medewerksters van stichting Afrika) in overleg de contactpersoon in Ethiopië. In geval van twijfel vindt overleg plaats met een terzake deskundig bestuurslid. Daarna wordt het kind voorgesteld aan de aspirant adoptief ouders.

Bij de matching van een ouder kind komt het voor dat het kindertehuis aan Stichting Afrika, via de Ethiopische contactpersoon, vraagt of zij geschikte ouders in hun bestand hebben.

De informatie over de aspirant adoptiefouders die naar de contactpersoon in Ethiopië gaat bestaat uit het Raadsrapport en het verslag van het aanvullende intakegesprek⁶ dat door St. Afrika gehouden is. De gegevens van aspirant adoptiefouders worden door St. Afrika beoordeeld in het licht van het belang van een evt. kind.

Van het kind zijn uit Ethiopië de medische informatie en de bloedtestresultaten beschikbaar en summiere achtergrondinformatie.

In de reactie op het conceptrapport geeft de Stichting Afrika aan dat rekening gehouden wordt met leeftijdsgrenzen in wet- en regelgeving. Tevens wordt rekening gehouden met eventuele zwangerschap in het gezin van de adoptiefouders en in geval ouders zelf aangeven i.v.m. privé-omstandigheden de procedure tijdelijk te willen stopzetten.

Naar aanleiding van de vraag wat een goede matching is geeft Stichting Afrika aan dat die vraag pas beantwoord kan worden tegen de tijd dat het kind 18 jaar is. Door de veelvuldige contacten die Stichting Afrika heeft met adoptiefouders is men wel op de hoogte van hoe het met het adoptiefkind in het gezin gaat. Daarnaast wordt informatie ontleend aan de door de Ethiopische overheid verplicht gestelde jaarlijkse follow-up rapportage (tot de kinderen de leeftijd van 18 jaar bereiken).

Conclusie:

Het beleid van Stichting Afrika voldoet gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht:

- Het belang van het kind is door de Stichting omschreven en in het interview nader toegelicht voor wat betreft de voorwaarden voor een optimale ingroei en hechting in het adoptie gezin.
- Er zijn geen criteria vastgelegd om te bepalen welke ouders de juiste zijn voor een kind en hoe de gegevens van ouders en kind gecombineerd en afgewogen moeten worden. In het interview heeft de stichting aangegeven dat bij de matching rekening wordt gehouden met de wettelijke leeftijdsvereisten en wensen van aspirant adoptiefouders. Het feitelijke matchingscriterium dat gehanteerd wordt is de leeftijd van het kind.

De dossiers voldoen niet aan wat de inspectie volgens de regelgeving zou verwachten, maar wel aan wat Stichting Afrika zelf heeft aangegeven:

- Er is altijd informatie over de aspirant adoptiefouders en over de identiteit van het kind. In alle onderzochte dossiers zaten de resultaten van tweemaal uitgevoerd medisch onderzoek en de bloedtests van het kind. Sociale en achtergrondinformatie is vaak niet voor handen. Volgens St. Afrika vanwege de jonge leeftijd van de kinderen en omdat het veelal om vondelingen gaat.

---

⁶ bij een tweede adoptieaanvraag vindt geen intake plaats, wel een telefonisch contact over evt. wensen van aspirant adoptiefouders. Er zijn drie intakers verspreid over het land, dit zijn allen ervaringsdeskundigen.

- Afwegingen in het kader van de matching staan niet in het dossier.

Nader onderzoek

Verwachtingen Inspectie over nader onderzoek

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat er schriftelijke criteria zijn die aangeven in welke gevallen de vergunninghouder onderzoek nodig vindt;
2. dat de vergunninghouder een lijst heeft van adviseurs in Nederland en in het buitenland, waarop is aangegeven op welk gebied en op grond waarvan de adviseurs deskundig zijn.

In die gevallen waarin de vergunninghouder onderzoek nodig vond, verwacht de inspectie in de *dossiers* terug te vinden:

1. dat onderzoek is verricht;
2. op verzoek van de vergunninghouder door een deskundige;
3. wat daarvan het resultaat is: eindoordeel;
4. wat daarmee gedaan is.

Bevindingen beleid

In de beleidsstukken zijn geen criteria vastgelegd in welke gevallen nader onderzoek nodig is. Wel wordt de mogelijkheid beschreven dat er een beroep op externe adviseurs gedaan kan worden, maar er is geen lijst van adviseurs in Nederland en in Ethiopië. Een belangrijk adviseur in Ethiopië is de kinderarts werkzaam in het kindertehuis van Stichting Afrika.

Bevindingen dossiers

In de onderzochte dossiers is geen verslag van nader onderzoek aangetroffen.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het interview wordt meegedeeld dat aanvullend onderzoek slechts zelden wordt gedaan. Het gaat over het algemeen om jonge kinderen (3 maanden tot 1,5 jaar), veelal te vondeling gelegd of op jonge leeftijd afgestaan, over wie sowieso weinig bekend is.

De Stichting heeft een eigen kindertehuis in Addis Abeba. Dit is een opvanghuis met het doel om voor de kinderen die geadopteerd zullen worden goede hygiënische omstandigheden te creëren en medisch onderzoek te verrichten.

De informatie over aspirant adoptiefouders komt uit het Raadsrapport en het intakegesprek. Heeft de intaker vragen omtrent de geschiktheid van aspirant adoptiefouder(s) dan wordt dit besproken met het verantwoordelijke bestuurslid en zo nodig ingebracht in de bestuursvergadering. Het komt een enkele keer voor dat aanvullende informatie over de aspirant adoptiefouders nodig wordt geacht.

Desgevraagd werd meegedeeld dat hiervoor geen criteria zijn. Als er twijfel blijft omtrent de mogelijkheden van aspirant adoptiefouders gaat Stichting Afrika niet over tot bemiddeling.

Conclusie:

Het beleid van Stichting Afrika voldoet niet aan wat de inspectie verwacht,

- er zijn geen criteria vastgelegd om te bepalen wanneer extra informatie noodzakelijk is over de aspirant adoptiefouders en of het adoptiefkind. In de praktijk komt nader onderzoek wel voor als er twijfel is.

Het proces van matching

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het proces van matching

Kwaliteit en betrouwbaarheid van de medisch sociale rapportage en geboorte akte

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. welke eisen de vergunninghouder stelt aan de deskundigheid van de opsteller van de medisch-sociale rapportage;
2. welke informatie de vergunninghouder nodig heeft uit de medisch-sociale rapportage, om te bepalen of het kind in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie;
3. hoe de vergunninghouder de betrouwbaarheid van de geboorteakte en de juistheid van de daarin vermelde geboortegegevens onderzoekt.

Bevindingen beleid

In de beleidsstukken van de stichting staat vermeld dat de gezondheid van het kind wordt beoordeeld door een medisch adviseur in Ethiopië. De minimale informatie waarover de stichting dient te beschikken betreft de leeftijd, gezondheid en bloedtestresultaten van het kind en zo mogelijk de sociale en achtergrondinformatie. Een geboorte akte wordt pas opgemaakt na de formele adoptie uitspraak van de rechtbank in Ethiopië.

Bevindingen dossiers

In de dossiers is informatie aangetroffen over de leeftijd en het geslacht van het kind. In alle dossiers zat het verslag van het medisch onderzoek en de resultaten van de bloedtests, vastgesteld is dat deze tweemaal zijn uitgevoerd. In verschillende dossiers zijn verklaringen van de politie aangetroffen dat het om een vondeling ging.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het gesprek heeft St. Afrika meegedeeld dat zij in Ethiopië een contract hebben met een kinderarts die de kinderen onderzoekt. Gebruik wordt gemaakt van een medische checklist, die in Nederland is ontwikkeld en toegespitst op Ethiopische kinderen. Op gezette tijden wordt de ingevulde checklist getoetst door een Nederlandse kinderarts. De conclusie van de Nederlandse kinderarts dat de kwaliteit van de informatie van de kinderarts in Ethiopië onvoldoende was, vormde voor St. Afrika mede aanleiding om een contract met een andere Ethiopische arts af te sluiten. Nadien is de kwaliteit en omvang van de informatie beduidend toegenomen. St. Afrika heeft inmiddels een nieuw formulier ontwikkeld om de medische en sociale informatie die men uit Ethiopië over het kind wil hebben te structureren. Met name gaat hierbij de aandacht uit naar de sociale informatie. Men is onlangs in een aantal zaken gestart met het gebruik van dit formulier. De informatie van het kindertehuis waar het kind verblijft is wisselend van kwaliteit en afhankelijk van het kindertehuis. Als St. Afrika de informatie onvoldoende vindt, wordt getracht deze informatie alsnog te verkrijgen, meestal via de kinderarts of de

contactpersoon in Ethiopië. De stichting vraagt regelmatig in Ethiopië aandacht⁷ voor het belang van zo volledig mogelijke informatie over het kind.

Omdat het veelal om jonge kinderen (tussen 3 maanden en 1,5 jaar) gaat is er volgens St. Afrika per definitie weinig achtergrondinformatie beschikbaar over het kind⁸. St. Afrika moet vast kunnen stellen dat het kind gezond is (dus niet HIV positief en/of (geestelijk) gehandicapt). Als een kind te vondeling is gelegd is er een kort rapportje van de politie dat het kind heeft gevonden.

Omdat Ethiopië geen geboorteregister heeft, wordt een geboortecertificaat aangevraagd en opgesteld na de formele uitspraak van de rechtbank en gecontroleerd op tenaamstelling en geboortedatum voorzover bekend.

Na de adoptie-uitspraak van de rechtbank in Ethiopië wordt een geboorteakte opgemaakt, die wordt aangevraagd door het Ministry of Labour and Social Affairs. Als de leeftijd van het kind niet bekend is wordt de leeftijd geschat door de kinderarts in Ethiopië.

Conclusie:

Stichting Afrika voldoet aan wat de inspectie verwacht:

- in het beleid staat vermeld dat de gezondheid van het kind wordt beoordeeld door een medisch adviseur, in het interview is gemeld dat Stichting Afrika samenwerkt met een Ethiopische kinderarts;
- In het beleid staat omschreven dat Stichting Afrika minimaal moet beschikken over informatie over de leeftijd, de gezondheid van het kind, inclusief de uitslagen van de bloedtests en sociale informatie (verklaring politie) voor zover aanwezig;
- Een geboorteakte wordt pas opgemaakt na de adoptie uitspraak, deze zat in alle onderzochte dossiers.

Verwachtingen waaraan het proces van matching moet voldoen.

Deskundigheid medewerkers matching

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat de beslissing tot matching wordt genomen door een team;
2. dat dit team minimaal is samengesteld uit personen die inhoudelijk deskundig zijn op het gebied van adoptie en onafhankelijk;
3. een beschrijving hoe door de vergunninghouder de kwaliteitsnormen worden gehanteerd (o.a. ISO) m.b.t. de opleiding en ervaring van teamleden die verantwoordelijk zijn voor de matching;
4. hoe gezamenlijke verantwoordelijkheid m.b.t. matching wordt gedeeld door de vergunninghouders met de betrokkenen in het land van herkomst;
5. wie welke informatie aanlevert en hoe men daarover overlegt.

Bevindingen beleid

In de beleidsstukken zijn geen specifieke eisen aangetroffen met betrekking tot de deskundigheid van de medewerkers bij de matching. In het kwaliteitshandboek staat vermeld dat Stichting Afrika uitsluitend werkt met vrijwilligers. Iedere vrijwilliger werkt conform een vrijwilligersovereenkomst, krijgt

⁷ bij het Ministry of Labour and Social Affairs tijdens het halfjaarlijks bestuursbezoek en bij de contactpersoon in Ethiopië

⁸ De ouders proberen meestal, tijdens hun verblijf in Ethiopië, aanvullende informatie over het adoptief kind te krijgen van het kindertehuis. Deze informatie speelt dan geen rol meer bij de matching, maar is wel van belang als achtergrondinformatie voor de adoptiefouders en voor de latere voorlichting aan het kind.

eenmaal per jaar deskundigheidsbevordering en er wordt jaarlijks schriftelijk geëvalueerd. De uitkomsten hiervan kunnen aanleiding zijn voor een persoonlijk gesprek en input zijn voor een verbetertraject.

In Ethiopië maakt Stichting Afrika gebruik van een contactpersoon, die zo nodig aanvullende informatie over het kind tracht te verkrijgen, een rol speelt bij de formele procedures en bij de begeleiding van aspirant adoptiefouders is betrokken.

Bevindingen dossiers

In de dossiers werd hier geen informatie over gevonden.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het interview deelt Stichting Afrika mee dat zij een organisatie van vrijwilligers is. Het bestuur is een executief bestuur, hetgeen betekent dat het bestuur bij de besluitvorming rond de casuïstiek betrokken kan worden en hier eindverantwoordelijk voor is. Het bestuur bestaat gedeeltelijk uit adoptieouders en gedeeltelijk uit leden die zelf geen ervaring met buitenlandse adoptie hebben.

De matching vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het bestuur door de administratief medewerker(s) in overleg met de Ethiopische contactpersoon. Zo nodig vindt over de individuele casus overleg plaats in het bestuur of met een bestuurslid en de administratief medewerkster(s). Meestal gaat het dan om vragen bij de medewerkers mbt de aspirant adoptiefouders in relatie tot het voorgestelde kind.

De kwaliteit van de (werkzaamheden van de) contactpersoon wordt door de stichting op basis van de volgende informatie/gegevens beoordeeld:

- Afwezigheid van klachten van de Ethiopische overheid
- Procedure bij de rechtbank is in orde
- Er blijven kinderen beschikbaar komen voor bemiddeling door St. Afrika
- Halfjaarlijkse rapportage van de contactpersoon
- Stukken op tijd in Nederland en kwalitatief in orde
- Tweemaal per jaar vindt er een bestuursreis plaats naar Ethiopië
- Financiële controle, oa. doormiddel van audits
- Jaarlijks rapport van de Ethiopische contactpersoon aan het ministerie van Justitie in Addis Abeba en aan het Ministry of Labour and Social Affairs

In de reactie op het conceptrapport geeft Stichting Afrika aan dat in de dossiers een overzicht van en tevens een verwijzing naar alle correspondentie met Ethiopië aanwezig is. Dit overzicht wordt om pragmatische redenen aan het dossier toegevoegd als de adoptie in Nederland is afgerond.

Conclusie:

Het beleid van Stichting Afrika voldoet niet aan wat de inspectie verwacht:

- in het beleid zijn geen specifieke eisen aangetroffen waaraan de medewerkers moeten voldoen. Evenmin is aangetroffen dat de beslissingen met betrekking tot de matching door een team worden genomen. In het interview kwam naar voren dat de besluitvorming geschiedt onder verantwoordelijkheid van het bestuur en dat in voorkomende gevallen het bestuur betrokken is bij de besluitvorming.

Verwachtingen ten aanzien van het proces van matching

Nadere eisen op basis van ISS richtlijnen

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat de vergunninghouder onderschrijft dat de matching
  - nooit mag worden overgelaten aan de oorspronkelijke familie, tenzij bij uitzondering;
  - niet uitsluitend mag worden overgelaten aan de verantwoordelijken van de opvanginstelling, de beschermer of de voogd van het kind;
  - nooit alleen mag worden overgelaten aan de aspirantouders door een kind uit te kiezen in het land van herkomst of via internet;
2. op welke wijze de vergunninghouder vaststelt dat aan de genoemde eisen is voldaan;
3. dat matching in het land van herkomst van het kind plaatsvindt door een bevoegde dienst op het vlak van kindbescherming;
4. dat er een uitwisseling van informatie was/is tussen de vergunninghouder en de professionals uit het land van herkomst;
5. Wanneer deze uitwisseling niet mogelijk was, een beschrijving van de reden waarom niet.

Bevindingen beleid

Er is geen vastgelegd beleid aangetroffen met betrekking tot bovenstaande ISS richtlijnen.

Bevindingen dossier

De ISS richtlijnen verbieden de inbreng van een aantal specifiek genoemde personen in het adoptieproces. In de onderzochte dossiers was geen sprake van deze inbreng bij de matching. De betrokkenheid van het Ministry of Labour and Social Affairs bij de formele afhandeling van de adoptieuitspraak bleek uit de stukken in de dossiers.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

Stichting Afrika deelde mee bij iedere matching overleg te hebben met de contactpersoon van de stichting in Ethiopië. Als aanvullende informatie nodig is wordt deze door de contactpersoon gevraagd. De contactpersoon is in dienst van Stichting Afrika. Het Ministry of Labour and Social Affairs is niet inhoudelijk betrokken bij de besluitvorming bij matching, maar heeft een toetsende rol achteraf.

Conclusie:

De inspectie is van mening dat Stichting Afrika gedeeltelijk voldoet aan wat de inspectie verwacht:

- Een bevoegde dienst op het vlak van de kindbescherming, het Ministry of Labour and Social Affairs, is niet inhoudelijk betrokken bij de besluitvorming, maar sanctioneert deze achteraf

- Er is een uitwisseling van informatie tussen Stichting Afrika en de kindertehuizen door tussenkomst van de contactpersoon.
- Er is niet geformuleerd wiens inbreng bij de matching verboden is.

De dossiers voldoen tevens gedeeltelijk aan wat de inspectie verwacht.

- De genoemde verboden inbreng bij de matching – hoewel nergens in het beleid vastgelegd – vindt niet plaats.
- Van informatie uitwisseling blijkt in de dossiers niet.

Het voorstel aan de aspirant adoptiefouders

Verwachtingen inspectie ten aanzien van het voorstel aan aspirant adoptief ouders

De inspectie verwacht dat in het *beleid* is omschreven:

1. dat het voorstel ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het gekozen adoptiegezin;
2. dat dit gebeurt door een van de medewerkers van de vergunninghouder.

De inspectie verwacht in de *dossiers* stukken aan te treffen waaruit blijkt:

1. wat het voorstel is aan het gekozen adoptiegezin;
2. het resultaat van de bespreking.

Bevindingen beleid

In het kwaliteitshandboek is opgenomen dat het voorstel met betrekking tot het adoptief kind aan de aspirant adoptiefouders wordt gedaan. Het secretariaat is hiervoor verantwoordelijk.

Bevindingen dossiers

In de onderzochte dossiers werd geen verslag aangetroffen van het voorstel van een kind aan aspirant adoptiefouders en hun reactie hierop.

Bevindingen interview nav beleids- en dossiertoets

In het interview werd desgevraagd gemeld dat er een verslag gemaakt wordt van het telefoongesprek waarin de aspirant adoptiefouders gemeld wordt dat er een adoptiefkind beschikbaar is. Dit verslag wordt bij de afsluiting van de bemiddeling (dit is na de rechterlijke uitspraak in Nederland) in het dossier gevoegd.

Conclusie:

Het beleid van Stichting Afrika voldoet aan wat de inspectie verwacht:

- Stichting Afrika heeft vastgelegd dat het voorstel wordt voorgelegd aan aspirant adoptiefouders.

De dossiers voldoen gedeeltelijk aan wat de inspectie zou verwachten;

- Het resultaat van het voorstel blijkt impliciet uit het vervolg.

- Dat een voorstel is gedaan blijkt niet uit de dossiers, in het interview werd verteld dat het voorstel telefonisch wordt gedaan en dat het verslag hiervan later in het dossier wordt ingevoegd.

Aanvullende informatie van Stichting Afrika in het interview

In het toetsingskader heeft de inspectie aangegeven dat de vraag of het kind terecht in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie⁹ buiten beschouwing is gelaten. In het gesprek meldde Stichting Afrika echter dat in Ethiopië met betrekking tot de controle op het subsidiariteitsbeginsel twee jaar geleden een wijziging heeft plaatsgevonden. In het verleden beoordeelde het Ministry of Labour and Social Affairs of en welke kinderen beschikbaar waren voor interlandelijke adoptie en was verantwoordelijk voor de toedeling naar de verschillende bemiddelende organisaties. Tegenwoordig is de toewijzing na het beschikbaar stellen voor adoptie door het Ministry of Labour and Social Affairs, aan de kindertehuizen overgelaten. De rol van het Ministry of Labour and Social Affairs bestaat nu uit het doorsturen van het adoptiecontract met een aanbevelingsbrief naar de rechtbank en het versturen van de brieven ten behoeve van een geboorte akte en paspoort. St. Afrika is niet gelukkig met deze wijziging. Tijdens de halfjaarlijkse bestuursbezoeken heeft St. Afrika het Ministry of Labour and Social Affairs laten weten dit een onwenselijke situatie te vinden. Voorzover St. Afrika weet heeft dit nog geen resultaat opgeleverd.

Verantwoordelijkheden in de adoptieketen.

De bestuursvoorzitter is van mening dat de verantwoordelijkheden van bij adoptie betrokken partijen niet meer zo helder zijn als in het verleden. De onderlinge afhankelijkheid is hier mede de oorzaak van.

In het interview deelde de bestuursvoorzitter mee dat hij de kwaliteit en de omvang van de Raadsrapportage wisselend vindt.

Beleid Nederland

De bestuursvoorzitter vindt dat de geloofwaardigheid van Nederland in het buitenland onder druk is komen te staan door de mogelijkheid van één ouder adoptie en adoptie door partners van gelijk geslacht in de wet op te nemen.

Centrale Autoriteit

Stichting Afrika zou het een goede zaak vinden als toestemming voor adoptie door de Centrale Autoriteit ook bij niet verdragslanden een vereiste zou zijn.

---

⁹ Het zogenaamde subsidiariteitsbeginsel.

Hoofdstuk 3   Beantwoorden van de onderzoeksvragen en conclusie

In dit hoofdstuk geeft de inspectie antwoord op de onderzoeksvragen met behulp van een analyse van de bevindingen zoals verwoord in hoofdstuk 2. Onderstaand wordt dit per deelvraag beschreven.

*Wat is de werkwijze van Stichting Afrika bij de matching van adoptiefkind en aspirant adoptiefouders?
Hoe wordt daarbij het belang van het kind ingevuld door Stichting Afrika?*

Inwinnen informatie

Weet Stichting Afrika welke informatie zij nodig heeft om te matchen en verzamelt zij deze?

Met betrekking tot het adoptiefkind vereist Stichting Afrika minimaal informatie over de (geschatte)leeftijd, het geslacht, de resultaten van de medische onderzoeken en de bloedtests. In de dossiers was deze informatie steeds aanwezig. De sociale- en achtergrondinformatie over het kind is veelal summier. Volgens de stichting is er vaak niet meer informatie omdat het gaat om jonge kinderen die veelal te vondeling zijn gelegd of op jonge leeftijd zijn afgestaan, met andere woorden nog geen geschiedenis hebben. De informatie van aspirant adoptiefouders komt vooral uit het Raadsrapport.

Controleren van de informatie

Hoe weet Stichting Afrika of de ingewonnen informatie volledig is en klopt, en hoe controleert zij de informatie? Hoe gaat Stichting Afrika om met de situatie wanneer blijkt dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is?

Uit het interview is naar voren gekomen dat Stichting Afrika de werkzaamheden van de Ethiopische kinderarts van tijd tot tijd laat toetsen door een Nederlandse kinderarts. Ingeval er onvoldoende (medische)informatie over het kind beschikbaar is, schakelt de stichting de contactpersoon in Ethiopië in om de ontbrekende informatie alsnog te achterhalen. Bij de halfjaarlijkse bestuursbezoeken vraagt de stichting steeds opnieuw aandacht voor het belang van juiste en zo volledig mogelijke gegevens.

Tegen elkaar afzetten van informatie

over kind en ouders: hoe wordt gematcht, hoe komt Stichting Afrika tot een keuze?

De vastgelegde criteria voor de matching zijn de volgorde van binnenkomst van de vereiste papieren van de aanvragers in Ethiopië, de door Nederland wettelijk vastgelegde leeftijdeisen en de wensen van aspirant adoptiefouders. Het feitelijke matchingscriterium is de leeftijd van het kind. Stichting Afrika legt de uitkomst van de toets aan bovenstaande criteria voor aan de contactpersoon in Ethiopië.

Daarna wordt het kind voorgesteld aan de aspirant adoptiefouders. De matching geschiedt door de administratief medewerkers, zo nodig vindt overleg plaats over de individuele casus.

Evaluatie

Is er een evaluatie van de matching en hoe worden de resultaten van de evaluatie gebruikt ter controle en bij eventuele bijsturing van het matchingsproces?

Er is geen stelselmatige evaluatie van de matching geconstateerd. Er is wel voorzien in een klachtenregeling.

Het belang van het kind

Hoe vult Stichting Afrika het belang van het kind bij matching in?

Het belang van het kind is door de Stichting omschreven en in het interview nader toegelicht voor wat betreft de voorwaarden voor een optimale ingroei en hechting in het adoptie gezin. Het belang van het kind is echter zodanig breed omschreven dat vrijwel iedere bemiddeling van een adoptiefkind hieraan voldoet.

Stichting Afrika neemt alleen die aspirant adoptiefouders in bemiddeling die volgens de stichting in staat zijn om een adoptiefkind te verzorgen en op te voeden.

St. Afrika laat zich in haar handelen leiden door het door hen zelf geformuleerde belang van het kind.

In de uitvoeringspraktijk zijn hier een aantal kanttekeningen bij te plaatsen:

- of en hoe de gegevens van adoptiefkind en aspirant adoptief ouders met elkaar gecombineerd en gewogen worden is niet duidelijk.
- de bemiddelings- en matchingsprocedure wordt uitgevoerd door medewerkers die geen specifieke deskundigheid hebben op het gebied van adoptie.
- het matchingsbesluit is een individuele administratieve beslissing, er ligt geen inhoudelijke teambespreking aan te grondslag. De kans bestaat dat er bij de matching te weinig aandacht is voor de specifieke noden van het adoptiefkind in relatie tot de vaardigheden van de adoptiefouders.

Doet Stichting Afrika bij matching wat zij zegt te doen?

Stichting Afrika werkt volgens de in het kwaliteitshandboek vastgestelde werkprocedures. Stichting Afrika heeft in het beleid vastgelegd wat zij in de praktijk doet, dit is echter algemeen geformuleerd. Er staan weinig inhoudelijke eisen en criteria om tot een afgewogen keuze te komen op schrift. Wel heeft Stichting Afrika beschreven welke stappen tot besluitvorming leiden. In het interview heeft Stichting Afrika duidelijk gemaakt dat er met betrekking tot het adoptiefkind meestal niet veel informatie beschikbaar is. Het is een enkele keer voorgekomen dat aanvullende informatie over aspirant adoptiefouders nodig werd geacht om te kunnen beoordelen of zij voldoende in staat geacht moeten worden een goede adoptie ouder te zijn. De werkwijze van Stichting Afrika is niet volledig navolgbaar in de dossiers.

Eindconclusie

Met betrekking tot de vraag in hoeverre Stichting Afrika voldoet aan wat de inspectie op grond van wet- en regelgeving had verwacht aan te treffen is de inspectie van oordeel dat dit met name op onderstaande punten niet volledig het geval is:

- het belang van het kind is zeer breed omschreven, vrijwel iedere bemiddeling van een adoptiefkind voldoet hieraan.
- de beschrijving hoe een goede en optimale match van adoptief kind en aspirant adoptiefouders tot stand komt.
- er wordt gematcht op te beperkte informatie over het kind.
- er wordt gewerkt met niet specifiek hiervoor opgeleide medewerkers en
- de besluitvorming geschiedt door individuele medewerkers.

De wet- en regelgeving vragen slechts een beperkte inhoudelijke invulling van de werkwijze van de vergunninghouders. De inspectie verwacht dat de vergunninghouders een concrete inhoudelijke invulling geeft aan de eisen die worden gesteld in wet en regelgeving. De praktijk is gebaat bij transparantie. Vage algemene regels kunnen gemakkelijk leiden tot een ad hoc aanpak met het risico van willekeur.

Hoofdstuk 4 Aanbevelingen

De inspectie doet de volgende aanbevelingen aan Stichting Afrika

- Expliciteer en leg schriftelijk vast wat de visie is op het belang van het kind bij interlandelijke adoptie en hoe dit belang van het kind een rol speelt in de matching.
- Expliciteer de criteria ten aanzien van de acceptatie van aspirant adoptiefouders en adoptiefkinderen en leg deze vast.
- Expliciteer en leg vast welke informatie over het kind minimaal beschikbaar moet zijn.
- Beschrijf de criteria waaraan een goede matching moet voldoen, zowel inhoudelijk als procedureel (denk hierbij ook aan de eisen mbt deskundigheid van de medewerkers en aan besluitvorming in teamverband) en maak inzichtelijk hoe de gegevens van kind en ouders met elkaar gecombineerd en gewogen worden.
- Leg vast hoe dit beleid geborgd wordt.
- Maak de gevolgde werkwijze, inclusief de gemaakte afwegingen, in de dossiers zichtbaar.
- Expliciteer hoe wordt nagegaan in het zendende land of de beslissing dat het kind voor buitenlandse adoptie in aanmerking komt zorgvuldig en zuiver tot stand is gekomen.

Bijlage 1 Toetsingskader

Toetsingskader matching bij interlandelijke adoptie

Inleiding bij het Toetsingskader onderzoek matching bij interlandelijke adoptie

Het toetsingskader toezicht matching is gebaseerd op bepalingen uit:

- Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka).
- Het Haags Adoptie Verdrag.
- Het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit bij de verlening van een vergunning om te bemiddelen inzake interlandelijke adoptie of verlenging van de geldigheidsduur van die vergunning.
Dit protocol is gebaseerd op het eerder genoemde Haags Adoptie Verdrag.
- Richtlijnen ISS, t.b.v. een ethisch verantwoorde praktijk en maatschappelijke normen. De richtlijnen zijn o.a. gebaseerd op het internationale verdrag voor de rechten van het kind, maar hebben geen wettelijke status.
- Ethical Rules, Euradopt (hebben ook geen wettelijke status).

Toelichting

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (art. 21) ligt ten grondslag aan het uitgangspunt dat adoptie in het belang van het kind moet zijn en dat dit principe leidend is. Het onderzoek richt zich op de werkwijze van de vergunninghouders bij de matching van adoptiekind en aspirant adoptieouders.

Van toepassing zijnde wet- en regelgeving

De Wet Opnemng Buitenlandse kinderen ter adoptie, verder Wobka

Het protocol werkwijze Bureau Centrale autoriteit, verder Protocol genoemd, dat gebaseerd is op het Het Haags adoptie verdrag, HAV

Randvoorwaarden uit het Protocol Werkwijze Bureau Centrale Autoriteit

De Inspectie controleert bij de dossiertoets ook of aan een aantal randvoorwaarden uit het Protocol is voldaan. Zonder deze randvoorwaarden ontbreekt immers belangrijke informatie voor de matching. Deze voorwaarden betreffen concreet:

1. Het kind is adopteerbaar:
  - subsidiariteitsbeginsel is in land herkomst toegepast
  - geboorteakte is aanwezig

2. Aspirant adoptiefouders zijn geschikt:
  - Rapport Raad voor de Kinderbescherming
  - Beginseltoetsemming

Het is de verantwoordelijkheid van de vergunninghouder om na te gaan of is voldaan aan bovenstaande voorwaarden, alvorens overgegaan wordt tot de daadwerkelijke matching van het adoptiekind met aspirant adoptiefouders.

Maatschappelijke normen

Richtlijnen International Social Service (ISS), die moeten zorgen voor een ethisch verantwoorde praktijk (1999). Deze richtlijnen hebben geen formele status, ze zijn tot stand gekomen door het uitwisselen van informatie tussen beroepsmensen uit de hele wereld. In paragraaf 3 zijn de richtlijnen met betrekking tot de matching beschreven. Het betreft steeds randvoorwaarden voor matching. Er worden geen inhoudelijke criteria gegeven. De Inspectie heeft een aantal van deze richtlijnen in onderhavig toetsingskader opgenomen.

Euradopt, een organisatie van Europese adoptie organisaties waar Wereldkinderen, Kind en Toekomst en Meiling lid van zijn, heeft in 1993 een aantal ethische regels waar interlandelijke adoptie aan dient te voldoen aanvaard. Deze regels komen in grote lijnen overeen met de richtlijnen van ISS.

Deze maatschappelijke normen zijn niet bindend voor de vergunninghouders. Maar de inspectie is van mening dat zij belangrijke algemeen gedeelde noties beschrijven met betrekking tot de matching. De inspectie wil in haar onderzoek beschrijven in hoeverre in de praktijk door de vergunninghouders gebruik wordt gemaakt van deze normen.

1. Toetsingskader.

Hieronder staat schematisch weergegeven wat de inspectie verwacht aan te treffen in het beleid en de dossiers van de vergunninghouders op grond van de wettelijke eisen. Indien sprake is van een randvoorwaarde, is dit in het blokje waarin de eisen zijn omschreven aangegeven.

	Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
1	De vergunninghouder laat zonodig onderzoek verrichten door en vraagt advies aan deskundige personen of instellingen in Nederland of in de staat van herkomst van het buitenlandse kind.	Art. 17a lid 1, sub b, Wobka	<p><i>Beleid:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Er zijn schriftelijke criteria die aangeven in welke gevallen de vergunninghouder onderzoek nodig vindt. 4. De vergunninghouder heeft een lijst van adviseurs in Nederland en in het buitenland, waarop is aangegeven op welk gebied en op grond waarvan de adviseurs deskundig zijn. <p><i>Dossiers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In de dossiers, die horen tot de gevallen hierboven onder 1. beschreven, bevinden zich documenten waaruit blijkt <ul style="list-style-type: none"> • dat onderzoek is verricht • op verzoek van de vergunninghouder door een deskundige • wat daarvan het resultaat is: eindoordeel • wat daarmee gedaan is

	Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
2	<p>De vergunninghouder vergaart zoveel mogelijk gegevens met betrekking tot de afkomst en de achtergrond van het buitenlandse kind in de staat van herkomst en onderzoekt daarbij of aan het subsidiariteitsbeginsel is voldaan.</p> <p>De vergunninghouder moet gegevens verstrekken over de wijze waarop hij met gebruikmaking van alle voorhanden zijnde informatie, voor een bepaald kind de juiste adoptiefouder(s) zal proberen te vinden.</p> <p>Het belang van het kind staat voorop. Indien dit niet het geval is, of er enige twijfel over bestaat, dient de vergunninghouder de bemiddeling te beëindigen.</p> <p>De matching moet voor een kind een adoptiegezin voorstellen dat afgestemd is op de leefervaring, de eigenheden en behoeften van dit kind.</p>	<p>Art. 17b lid 1, Wobka jo</p> <p>Art. 2 sub Ag, hoofdstuk IV, Protocol, Art. 17a lid 1 sub b Wobka en Art 16 Ethical Rules, Euradopt, maart 1993 Jo Richtlijn 19 De rechten van het kind bij internationale adoptie, ethische gronden, richtlijnen voor de praktijk, ISS, november 1999 (verder: Richtlijnen ISS)</p>	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Welke informatie de vergunninghouder nodig heeft om te bepalen welke aspirant ouders de juiste zijn voor het kind ○ Welke invulling de vergunninghouder geeft aan 'het belang van het kind' ○ Op welke wijze de vergunninghouder de gegevens van het kind en de aspirant ouders combineert ○ In welke gevallen een match niet in het belang van het kind is ○ In welke gevallen er twijfel is of een match in het belang van het kind is. <p><i>Dossiers:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatie over het kind en de aspirant ouders <ul style="list-style-type: none"> ○ omtrent identiteit, karakter, aanleg en persoonlijke achtergronden, gezinssituatie, medisch verleden, sociaal milieu en levensomstandigheden • Afwegingen waaruit duidelijk blijkt hoe deze gegevens met elkaar zijn gecombineerd en zijn gewogen • Een conclusie die logisch volgt uit deze afwegingen omtrent de mate waarin kind en ouders matchen.

	Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
3	<p><i>Randvoorwaarde voor een goede matching</i></p> <p>De vergunninghouder (aanvrager) moet gegevens verstrekken over de wijze waarop hij zal onderzoeken of de medisch-sociale rapportage omtrent een kind redelijkerwijze in de staat van herkomst tot de conclusie heeft kunnen leiden, dat het kind in aanmerking kan worden gebracht voor interlandelijke adoptie.</p> <p>De vergunninghouder zal in dit verband bijzondere aandacht schenken aan de betrouwbaarheid en de juistheid van de gegevens van de geboorteakte.</p> <p>A case study must be prepared by a person qualified in social work.</p>	<p>Art. 2 sub c, hoofdstuk IV, Protocol werkwijze bureau centrale autoriteit (verder: Protocol) en</p> <p>art. 4, 17 Ethical Rules, Euradopt, maart 1993</p>	<p><i>Beleid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven <ul style="list-style-type: none"> ○ Welke eisen de vergunninghouder stelt aan de deskundigheid van de opsteller van de medisch-sociale rapportage ○ welke informatie de vergunninghouder nodig heeft uit de medisch-sociale rapportage, om te bepalen of het kind in aanmerking komt voor interlandelijke adoptie • In het beleid is omschreven <ul style="list-style-type: none"> ○ hoe de vergunninghouder de betrouwbaarheid van de akte en de juistheid van de daarin vermelde geboortegegevens onderzoekt.
4	<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <p>De matching moet toevertrouwd worden aan een team en mag niet overgelaten worden aan één enkel persoon. Het team moet samengesteld zijn uit personen die inhoudelijk deskundig zijn inzake adoptie.</p>	<p>Richtlijn 22, ISS</p>	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ dat de beslissing tot matching wordt genomen door een team ○ dat dit team minimaal is samengesteld uit personen die inhoudelijk deskundig zijn op het gebied van adoptie. ○ Een beschrijving hoe door de vergunninghouder de kwaliteitsnormen worden gehanteerd (o.a. ISO) m.b.t. de opleiding en ervaring van teamleden die verantwoordelijk zijn voor de matching.

	Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
5	<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het geval van internationale adoptie, behoort de matching tot de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de beroepsmensen in het herkomstland en het opvangland. 	Richtlijn 27, ISS	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> Hoe gezamenlijke verantwoordelijkheid mbt matching wordt gedeeld door de vergunninghouders met de betrokkenen in het land van herkomst. Wie welke informatie aanlevert en hoe men daarover overlegt. De beroepskrachten zijn deskundig en onafhankelijk. <p><i>Dossiers:</i> In de dossiers zijn documenten waaruit blijkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> dat er een uitwisseling van informatie was tussen de vergunninghouder en de professionals uit het land van herkomst; Wanneer deze uitwisseling niet mogelijk was, beschrijving van de reden waarom niet.

	Eisen	Bepalingen	Inspectie verwacht aan te treffen in beleid en praktijk
6	<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De matching mag nooit overgelaten worden aan de oorspronkelijke familie, tenzij in uitzonderlijke gevallen waarvoor dit gerechtvaardigd is en dan slechts nadat hiervoor toestemming gegeven is. Er moet in ieder geval op worden toegezien door een bevoegde dienst op het vlak van kindbescherming. • De matching mag niet uitsluitend aan de verantwoordelijken van de opvanginstelling, de beschermer of voogd van het kind overgelaten worden. Aangezien zij het kind kennen moeten zij in de mate van het mogelijke, wel betrokken worden bij het team dat het matchingsvoorstel formuleert, of toch door dit team geraadpleegd worden. • De matching mag nooit alleen aan de toekomstige adoptiefouders overgelaten worden, waarbij zij een kind kunnen uitkiezen bijvoorbeeld tijdens bezoeken aan kinderopvangcentra, tijdens bezoeken aan families in het land van herkomst of met behulp van een catalogus. • De matching mag nooit alleen aan de aspirant-ouders overgelaten worden waarbij deze een kind kiezen op basis van een catalogus die via internet aan het publiek aangeboden wordt. 	Richtlijn 23 t/m 26, ISS	<p><i>Beleid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het beleid is omschreven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dat de vergunninghouders deze eisen onderschrijven ○ Op welke wijze de vergunninghouders vaststellen dat aan de genoemde eisen is voldaan
7	<p><i>Randvoorwaarde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voordat de matching bevestigd wordt, moet het voorstel ter goedkeuring voorgelegd worden aan het gekozen adoptiegezin. Het voorstel wordt hen voorgelegd door één van de beroepsmensen die in het land waar het gezin woont bij de adoptieprocedure betrokken zijn. 	Richtlijn 28, ISS	<p><i>Beleid:</i></p> <p>In het beleid is omschreven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dat het voorstel ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het gekozen adoptiegezin • Dat dit gebeurt door een van de medewerkers van de vergunninghouder <p><i>Dossiers:</i></p> <p>In de dossiers bevinden zich stukken waaruit blijkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het voorstel aan het gekozen adoptiegezin • Het resultaat van deze bespreking

